

Sally Rooney: Normaaleja ihmisiä

[AM/30 ADMIN](#)

NORMAALEJA IHMISIÄ

Säilykerakkautta -MIRVA KARKINEN (25.4.2020)

Sally Rooneyn *Normaaleja ihmisiä* kuvaa tarkkanäköisesti sosiaalisia normeja ja niiden vaikutuksia ihmissuhteisiin. Tarina rakentuu nuorten rakastavaisten, Connellin ja Mariannen ympärille.

Molemminpuolinen ihastus – myöhemmin myös rakkaus – vetää heitä toisiaan kohden, mutta ympäröivien ihmisten asenteet ja odotukset vievät heidät jatkuvasti erilleen. Kertomus keskittyy kuvaamaan nuorten kipuilevaa yhdessäoloa, jota vain ulkopuoliset satunnaisesti nimittävät parisuhteeksi. Connell ja Marianne eivät osaa määritellä suhdettaan yleisesti käytössä olevilla termeillä, sillä heidän tapansa olla yhdessä rikkoo kaikkia yhteiskunnan olettamuksia ja odotuksia.

Teoksessaan Rooney tarkastelee länsimaalaista yhteiskuntaa ja sen hierarkiaa. Yläkoulussa muut oppilaat pitävät älykästä, yläluokkaisesta kodista tulevaa Marianneä omutuisena ja rumana, kun taas vaatimattomampiin oloihin syntynyt Connell on useiden eri kaveriporukoiden suosiossa. Kun yläkoulu vaihtuu yliopistoon, kääntyvät nuorten roolit päinvastaisiksi: hienoon seuraan tottumaton Connell ei löydä paikkaansa akateemisessa yhteisössä, kun taas Mariannesta kuoriutuu seurapiirien haluttu ja arvostettu jäsen. Connellin ja Mariannen muuttuvat roolit kuvastavat koulumaailman arvoja ja odotuksia: vaikka kummatkin ovat sosiaalisesti taitavia, älykkäitä ja kilttejä ihmisiä, he molemmat kokevat karua syrjintää ja hyljeksintää pelkän alkuperänsä tähden.

Teoksen teemat pyörivät myös itsetunnon ja ihmisarvon ympärillä. Vauraassa perheessä kasvanut Marianne on lähisuhdeväkivallan uhri, joka joutuu kestäämään jatkuvaa fyysisen ja henkisen väkivallan uhkaa kotonaan. Marianne pelkää isoveljeään, joka tarinan aikana useaan otteeseen käy häneen käsiksi. Jatkuva alistaminen ja vähättely vaikuttavat Mariannen itsetuntoon tuhoisasti, eikä hän lopulta enää näe itsellään minkäänlaista ihmisarvoa. Marianne pyytääkin seksikumppaneitaan lyömään ja kurittamaan häntä, sillä kokee ansaitsevansa fyysistä rankaisemista:

Ehkä mä haluan, että mua kohdellaan huonosti, Marianne sanoo. En mä tiedä. Joskus musta tuntuu, että mä ansaitseen kaikenlaista pahaa, koska mä olen paha ihminen (Rooney 2020, 134).

Rooneyn kuvaamassa maailmassa ihmiset ovat yksiulotteisia ja noudattavat vanhoillisia kaavoja: naisahmot ovat stereotypiseen tapaan pinnallisia, ilkeitä ja ulkonäkökeskeisiä. He työskentelevät perinteisesti naisten ammateiksi miellettyissä tehtävissä, kuten siivoojina tai kahvilatyöntekijöinä. Näitä litteitä hahmoja vasten Marianne korostuu moniulotteisena, nykyaikaisena ja vahvana naisena. Ympäristö ei kuitenkaan aina miellä häntä sellaiseksi: yläkoulun oppilaat hyljeksivät häntä, sillä akateemisuus ja kunnianhimoisuus ei yksinkertaisesti ole tarpeeksi muodikasta ja naiselle sopivaa.

Perinteisessä miehisessä roolissa paistatteleva Connell sen sijaan kerää yläkoulussa ihailijoita ympärilleen: hän on menestyksekkäs jalkapalloilija, joka maskuliiniseen tapaan ei juuri puhu tunteistaan. Connellin pidättyneisyyttä ei pidetä epäterveenä tai työkeänä, vaan yleisesti ottaen miehisenä ja kiehtovana. Connell istuu konventionaaliseen miehen rooliin ongelmitta: hän pitää huolta perheestään ja tapaillee useita naisia. Ainoastaan outona ja epäviehättävänä pidetty Marianne ei sovi kuvaan. Connell päätyykin lopulta suojelemaan tarkoin varjeltua julkisuuskuvansa ja hylkää Mariannen. Päätös on esimerkki sosiaalisista paineista, joita tiivis yhteisö voi jäsenilleen aiheuttaa.

Myös Connellin ihannoitu, arvoituksellisena pidetty hiljaisuus osoittautuu myöhemmin huolestuttavaksi mielenterveydelliseksi häiriöksi: Connellilla diagnosoidaan vakava masennus ja itsetuhoisuutta. Tätä

voidaan pitää kirjailijan kannanottona konventionaalisiin sukupuolirooleihin: myös miehille kuuluu oikeus puhua tunteistaan ilman, että heidän maskuliinisuutensa kärsii.

Teoksen nimi *Normaaleja ihmisiä* viittaa sosiaalisiin normeihin. Sekä Connellilla että Mariannella onkin jatkuva pyrkimys elää ”normaalissa parisuhteessa”. Kummankin kohdalla tavoite jää kuitenkin toteutumatta: Mariannen onneton suhde yläluokkaiseen Jamieen on täynnä seksuaalista tyytymättömyyttä ja henkistä väkivaltaa, kun taas Connell päätyy rakkaudettomaan suhteeseen lääkäriopiskelija Helenin kanssa.

Ulkoisilta ansioiltaan kummankin liitot täyttävät yleiset normit: seurustelukumppanit ovat älykkäitä, hyvistä sosiaalisista piireistä tulevia ja ulkonäöltään viehättäviä. Henkilökohtaisten tarpeiden laiminlyönti kuitenkin kostaantuu ja molemmat päätyvät suhteissaan kivuliaaseen eroon. Sekä Mariannen että Connellin tarve täyttää ulkopuolisten ihmisten odotukset ajavat heidät syvään onnettomuuteen ja jopa itsetuhoiseen käytökseen.

Väkivalta ja sen eri ilmenemismuodot muodostavat mielenkiintoisen ja huolestuttavan elementin nuorten normeihin: kumpikin päähenkilö kykenee erittelemään ”normaalien ihmisten” ja parisuhteen piirteet, mutta kupikaan ei kyseenalaista jatkuvaa väkivaltaa. Kesälomalla Connell esimerkiksi joutuu raiskausyrityksen uhriksi, mutta ei osaa pitää tapahtunutta vakavana tai huomionarvoisena asiana.

Myös Marianne hyväksyy kotonaan ja parisuhteessaan ilmenevän väkivallan ja jopa hakeutuu kuritettavaksi. Mariannen tarvetta rangaistuksi tulemiselle ei kuitenkaan voi mieltää viehätystykseksi sadomasokismiin, sillä hän toteaa, ettei nauti kuritettavana olemisesta. Sekä Connell että Marianne näin ollen hyväksyvät itseensä kohdistuvan väkivallan. Asetelma on tarkka kuvaus laajemmasta yhteiskunnallisesta ongelmasta: lähisuhdeväkivalta on edelleen yksi suurimmista länsimaisista ihmisoikeusongelmista. Vaikka julkinen keskustelu väkivallan eri muodoista on tuomitsevaa, yksilötasolla väkivaltaan on edelleen vaikea puuttua.

Sally Rooney'n romaani *Normaaleja ihmisiä* on kuvaus vallitsevista normeista. Kuvaus on realistisuudessaan kauhistuttava, sillä teos nostaa esille länsimaisen yhteiskunnan suurimpia ongelmakohtia: syrjäytymisen, eriarvoisuuden ja ihmisarvojen jatkuvan polkemisen. Päähenkilöparin rakkaus on pysyvää ja pitkäkestoista, mutta melkein koko teoksen ajan se pysyy kuin purkitettuna piilossa muiden katseilta. Aito rakkaus ja siihen liittyvä kunnioitus pääsee esille vain harvoin, ja silloinkin se piilotetaan taas pian muiden näkemättömiin. Mariannen ja Connellin vaalivat rakkauttaan kuin säilykepurkkia: aina valmiina, mutta vasta viimeisenä vaihtoehtona.

Rooney, Sally (2020) *Normaaleja ihmisiä* (Normal People, 2018), suom. Kaijamari Sivill, Kustannusosakeyhtiö Otava.

Mirva Karkinen opiskelee kirjallisuutta Jyväskylän yliopistossa